

Василенко Д.В.*

ПРІОРИТЕТИ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИКИ США В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Широко відомо, що економіка США зазнала серйозних збитків через глобальну фінансову кризу і відновлюється досить повільно. Державний борг країни наразі перевищує 100% від обсягу її ВВП та складає \$14,58 трлн. [1]. А дефіцит бюджету США досяг \$1,3 трлн. [2]. Рівень безробіття наполегливо тримається вище за позначку у 9% [3]. Знизився рівень інноваційного потенціалу. За таких умов американське суспільство очікує від керівництва країни роз'яснення внутрішньодержавних та зовнішньополітичних пріоритетів США.

І американські урядовці, і місцеві науковці та експерти в області політології сходяться на думці, що США мусять і надалі утверджувати свої позиції як найбільш конкурентоздатної країни і найвпливовішого гравця на міжнародній арені. Глобалізація, поява нових викликів і центрів сили розглядаються переважною більшістю аналітиків не як перешкода, а, швидше, як умови, які Америка може використати для досягнення власних цілей.

Збереження світового лідерства США має відбуватися шляхом трансформації всередині самої країни. В цьому контексті, державні зусилля повинні спрямовуватись на інвестування у сталий розвиток країни і добробут американців і, меншою мірою, у ВПК і оборону в цілому. Механізм залучення США до подій у світі має передбачати, переважно, невійськові методи і здійснюватися у неконфліктний для інших країн спосіб.

Аргументація вищенаведеного підходу:

1. У ХХІ ст. контролювати події і тенденції неможливо в силу їх специфіки. НАТОмість США мають намагатися впливати на їх результати в той спосіб, який би найбільше слугував американським цінностям і інтересам (процвітання і безпека). Найбільш перспективною «нішею» для США було б залишитися «лідером, але серед рівних», «маяком» надії для інших і в жодному разі – не «ізолюваною фортецею» (позиція підтримується экс-директором з політичного планування Держдепартаменту США А.М.Слоттер, 2008-2011) [4, с.87].

На думку аналітиків, посилення безпеки США вимагає від країни здатності адаптуватися до нових реалій і еволюціонувати. Саме збалансований підхід до реалізації інтересів і дотримання цінностей має забезпечити подальше зростання США як нації і відновлення довіри до Америки як світового лідера. Від довіри значною мірою залежить конкурентоздатність Америки.

2. Політика стримування (в нинішніх умовах - тероризму, посилення Китаю тощо) не є стратегічно правильною; слід натомість докладати зусиль з метою посилення США з середини. Пріоритет – інвестиції в молодь, освіту, інфраструктуру, охорону здоров'я і навколишнього середовища. Важливою є трансформація національної економіки на використання відновлювальних та екологічно безпечних джерел енергії, які вироблятимуться всередині країни із одночасним скороченням імпорту вуглеводнів [5].

* співробітник Департаменту політики та безпеки МЗС України
Науковий керівник: проф. Погорська І.І.

Успіхи на цих напрямках мають зумовити більшу привабливість США як моделі розвитку, опосередковано сприятимуть посиленню в неконфронтаційний спосіб американського впливу на зовні.

3. Покращенню міжнародного іміджу США відповідатиме акцент і використання не військових, а цивільних переваг і механізмів. Якщо раніше США зосереджували увагу на обороні і протекціонізмі, то нині в інтересах країни приділяти більше уваги таким напрямкам, як дипломатія і розвиток. Вони, а також оборона мають бути основними складовими зовнішньої політики США. Вважається, що суттєвого прогресу в реалізації такого підходу досягнуто внаслідок продуктивної співпраці Х.Клінтон (Держдепартамент і Агентство з міжнародного розвитку США) і Р.Гейтса (Пентагон).

Міжнародні зусилля й ініціативи США мають бути результатом критичного аналізу очікуваних затрат і переваг, а також консультацій з якомога більшою кількістю партнерів.

Замість політики протекціонізму слід посилити здатність Америки конкурувати (США мають стати першою країною світу, на дорогах якої до 2015 року з'явиться мільйон електроавтомобілів місцевого виробництва) [6].

4. Взаємозалежність в умовах глобалізації призводить, з одного боку, до економічної нестабільності, глобальних пандемій, посилення терористичних і кримінальних угруповань, але з іншої - зумовлює спільність інтересів у протидії викликам на внутрішній і зовнішній аренах. Конкуренти США не обов'язково є їх ворогами. Не слід розглядати зростання економіки Китаю як виклик Америці; в цілому воно мало позитивні ефекти для економіки США, а також країн Південно-Східної Азії, що додатково сприяло стабілізації в регіоні і об'єктивно відповідало американським інтересам [7].

5. Необхідність випрацювати нові підходи до розуміння безпеки, що не обмежується лише складовими на кшталт оборони і кордонів. Якщо в часи «холодної війни» національна безпека досягалася через залучення механізмів оборони і зовнішньої політики, то нині вона не меншою мірою залежить від рівня добробуту і процвітання нації [8].

Низка аналітиків пропонує Адміністрації Президента США фокусувати увагу не на окремих загрозах, ризиках, націях, організаціях, а на тенденціях, які визначатимуть вже завтрашні реалії. Такими є бідність, голод, безробіття, урбанізація, дедалі більший попит на енергоджерела, міграція, демографічні зміни, екстремізм і антимодернізм, глобальні кліматичні зміни, поширення пандемічних загроз, відсутність ефективної системи охорони здоров'я в більшості країн світу, тотальна залежність від кіберсистем [6]. Вважається, що для США, враховуючи асоційовані з цією країною цінності, вищевикладені явища створюють можливості для покращення іміджу у світі через надання фінансової і експертної допомоги і пошук спільних з іншими країнами шляхів взаємодії; це, у свою чергу, має сприяти відновленню американського впливу.

Щодо пріоритетів внутрішньої політики, позиція Адміністрації в цілому співпадає з баченням політологічних кіл США. В останньому посланні до Конгресу в контексті зміцнення економіки Б.Обама запропонував суттєво посилити інвестиції у три сфери: освіту, інфраструктуру та інноваційні технології. Виходячи з того, що американці занепокоєні зростанням цін на паливо, а подорожчання нафти вважається однією із основних загроз для відновлення економіки США, Б.Обама акцентує на потребі забезпечення доступу до диверсифікованих та надійних джерел енергії, розвитку альтернативних нафті джерел енергії, використанні інноваційних технологій для розвитку екологічно безпечної енергетики (до 2035 р. 80% електроенергії США має надходити з екологічно чистих джерел) [9].

В Адміністрації пропонують скасувати податкові пільги для 2% найбагатших американців. На фоні зусиль влади щодо скорочення дефіциту все активніше ведеться дискусія

стосовно можливості зменшення фінансової допомоги США іншим країнам майже на третину в порівнянні з нинішнім обсягом. Торговельні переговори та візити чільників Адміністрації до країн АТР і ЛА спрямовані на подвоєння експорту США вже до 2014 року (до 3 млрд. дол.) та створення додаткових робочих місць [10].

Щодо міжнародних пріоритетів, «глобальне лідерство» США визначено Х.Клінтон одночасно «відповідальністю і безпрецедентною можливістю» цієї країни. Сьогодні на рівні уряду і більшості політологів спостерігається консенсус щодо потреби збалансування зовнішньополітичних і економічних пріоритетів США. Міністр оборони Р.Гейтс висловлює думку про необхідність «демилітаризації» зовнішньої політики США та інвестування, натомість, в механізми невійськового залучення. За його словами, якщо і готуватися до воєнних дій – то не тих, які дехто в США хоче вести, а тих, які будуть нав'язані країні [5].

При цьому показовою є відсутність повного консенсусу щодо головної загрози США. Такою в Стратегії нацбезпеки від травня 2010 року визначено розповсюдження ЗМЗ, а особливо небезпека, яка випливає з прагнення екстремістів та деяких держав набути ядерної зброї. Іншої думки дотримується, наприклад, командуючий Об'єднаними штабами ЗС США М.Мюллен, який переконаний, що найбільшим викликом нацбезпеці США є розміри дефіциту бюджету (1,5 трлн. дол., майже 10% ВВП) і національного боргу країни [1].

Не викликає сумнівів, що, попри риторику, зокрема в контексті подій у Північній Африці, подальші кроки на міжнародній арені Адміністрація діючого Президента США і надалі здійснюватиме в рамках «realpolitik». Виходячи з інтересів Б.Обами, логічними бачаться його заяви щодо потреби об'єднання зусиль демократів і республіканців з метою «забезпечення добробуту суспільства».

Головним чинником, який впливатиме на вибір американців на президентських виборах 2012 р. буде, очевидно, стан економіки США. В умовах початку Б.Обамою передвиборчої кампанії очікується активізація дебатів щодо майбутніх пріоритетів Сполучених Штатів, а відтак – потреба в їх чіткому формулюванні з боку Адміністрації. Хід і результати таких дебатів однозначно впливатимуть на рейтинг Президента США (нині $\approx 48\%$) та його перспективи переобратися.

Література

1. Тиждень [Електронний ресурс].- 2011. Режим доступу: <http://tyzhden.ua/News/27898>. – Державний борг США перевищив 100% ВВП.
2. Газета.ru [Електронний ресурс].- 2011. Режим доступу: <http://www.gazeta.ru/financial/2011/10/08/3794678.shtml>. – У США не получается экономить.
3. Институт Эволюционной Экономки [Електронний ресурс].- 2011. Режим доступу: http://iee.org.ua/ru/prognoz_by_iee/2750/. – Протокол заседания Клуба аналитиков от 03.08.2011 и его прогнозы.
4. G. John Ikenberry, Thomas J. Knock, Anne-Marie Slaughter, and Tony Smith. The Crisis of American Foreign Policy: Wilsonianism in the Twenty-first Century. Princeton: Princeton University Press, 2008. – 168 p.
5. Wikipedia [Електронний ресурс].- 2011. Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/Project_for_the_New_American_Century. – Project for the New American Century.

6. The White House. Office of the Press Secretary [Електронний ресурс].- 2011. Режим доступу: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2010/09/22/fact-sheet-us-global-development-policy>. – Fact Sheet: U.S. Global Development Policy
7. Huff Post. Politics. Russ Feingold [Електронний ресурс].- 2011. Режим доступу:http://www.huffingtonpost.com/2011/04/29/russ-feingold-priorities-usa_n_855671.html. – Priorities USA 'Playing With The Devil'.
8. Cato Institute [Електронний ресурс].- 2010. Режим доступу: <http://www.cato.org/event.php?eventid=5609>. – Obama's National Security Policy: A New Approach or More of the Same?
9. CNN Money. Alex Taussig [Електронний ресурс].- 2011. Режим доступу: <http://finance.fortune.cnn.com/2011/02/03/yes-80-of-our-energy-can-be-clean-by-2035/>. – Yes, 80% of our electricity can be 'clean' by 2035.
10. U.S. Budget [Електронний ресурс].- 2011. Режим доступу: <http://www.vaughns-1-pagers.com/politics/us-foreign-aid.htm>. – U.S. Foreign Aid